

zondagmorgen werd het materiaal verder getransporteerd naar de genoemde districten, zulks met vijf auto's: twee personenauto's, een vrachtauto van de Arbeidsdienst, een van de PTT en een van een particuliere ondernemer. Er heerste op die zondag (de dag waarop Brussel bevrijd zou worden) aan Duitse kant zoveel verwarring dat de inhoud van de auto's nergens werd gecontroleerd. Van Bijnen reisde die dag naar Breda, Hordijk werd met een personenauto van de Arbeidsdienst naar Swalmen gebracht waar Crasborn die tot provinciaal sabotage-commandant in Limburg was benoemd, de voor die provincie bestemde explosieven in ontvangst nam (hij kreeg geen wapens): 14 stukken explosieve *plastic* met de daarbij behorende z.g. *time-pencils*.

In de nacht van zondag 3 op maandag 4 september werd tot actie overgegaan. Van Bijnen en zijn ondercommandanten hadden de zaak goed voorbereid. De sabotageploegen beschikten over de aanwijzingen voor ontsparingen, over dérailleurs en in een aantal gevallen ook over de net op tijd gearriveerde *plastic*-explosieven, soms ook over buitgemaakte Duitse handgranaten die, tot een bundel samengebonden, met een ruk aan een touw tot ontploffing gebracht konden worden onder een rijdende trein; voorts was nauwkeurig aangegeven, welke baanvakken vernield moesten worden. Niet alleen Knokploegen werden door de ondercommandanten ingeschakeld maar in Eindhoven en omgeving ook enkele groepen van de Partisanen-Actie Nederland met welke Borghouts contact had onderhouden.

In de voorafgaande maanden en weken was (naar wij vermoeden: hoofdzakelijk door groepen van de Raad van Verzet) al enkele malen spoorwegsabotage gepleegd¹, maar die had maar weinig effect gehad. De door van Bijnen bevolen actie daarentegen werd een groot succes: in de vroege ochtend van maandag 4 september kon op de grote lijnen in het zuiden, midden en oosten des lands geen trein meer rijden, bovendien waren in twee gevallen wagons met munitie de lucht ingegaan, was een Duitse hospitaaltrein beschadigd en was een spoorbrug in de lijn Zutfen-

¹ Een bewaardgebleven Duits overzicht over de maand juni (*LXXXVIII Armee-Korps, Abt. I c; 'Tätigkeitsbericht für den Monat Juni 1944'*, CDI, 12.0249-56 a) vermeldt twee gevallen: een op het baanvak Roosendaal-Esschen (17 juni), een op het baanvak Haarlem-Den Haag; volgens de gegevens van de Spoorwegen waren bovendien in de nacht van 6 op 7 juni wissel- en seindraden bij Zaandam doorgesneden. Gegevens over juli bezitten wij niet - volgens de gegevens van de Spoorwegen kwam van 17 juni tot 4 augustus geen enkel geval van spoorwegsabotage voor. In de periode 5-15 augustus werd volgens de gegevens van de 'SD' (*'Meldungen aus den Niederlanden'*, 182) sabotage gepleegd aan spoorwegwagons te Spekholzerheide.